

Slovenski dom

Štev. 146

V Ljubljani, petek 28. junija 1940

Leto V

Romunija je morala Sovjetom odstopiti Besarabijo in severno Bukovino

Romunija je ugodila snoči nenadnemu sovjetskemu ultimatu. Zasedba Besarabije in Ukrajine bo izvedena še danes. Obsežne obrambne priprave v Romuniji. Obsežne spremembe v romunski vladi

Bukarešta, 28. jun. o. Romunski poslanik v Moskvi Gavirescu je bil 26. junija ob 22. uri poklican k sovjetskemu zunanjemu ministru Molotovu. Ta mu je izročil ultimativno sponenico sovjetske vlade, v kateri Rusija zahteva od Romunije:

1. Da ji vrne vso Besarabijo, ki je bila pred svetovno vojno ruska.
 2. Da ji odstopi severno Bukovino, kjer prebivajo Ukrajinci.
 3. Da privoli v ureditev sovjetskih pomorskih oporišč v ustju Donave ter v pristaniščih Braili, Constanzi, Galatzu in Giurgiu, s čimer bi Sovjetska Rusija dobila oblast nad ustjem Donave.
 4. Da privoli v nadzorstvo Rusije nad vsemi svojimi petrolejskimi ozemliji.
 5. Da izvede spremembo sedanjega, pred nekaj dnevi uvedenega političnega reda.
- Sovjetska vlada je Romuniji dala rok 24 ur za sprejem tega ultimata. Če bi ga Romunija ne sprejela, si Rusija pridržuje pravico do izvedbe vseh potrebnih korakov za uveljavljanje teh zahtev.

Včeraj dopoldne je bila v Bukarešti sklicana seja romunskega kronskega sveta pod vodstvom kralja Karola, na kateri ni bil sprejet noben odločilen sklep. Druga seja kronskega sveta je bila ob 20 in je trajala do 23.30.

Po tej seji je bilo izdano uradno poročilo, ki pravi da se je kronski svet posvetoval o sovjetski zahtevi glede odstopitve Besarabije in severne Bukovine. Da bi Romunija ohranila mirne in prijateljske odnose s Sovjetsko Rusijo, je kronski svet sklenil sprejeti sovjetsko zahtevo. Sovjetski vladi naj se sporoti, naj določi kraj in čas za sestanek romunskih in sovjetskih pooblaščenec, ki se bodo pogajali o mirni ureditvi tega vprašanja. Odgovor sovjetske vlade na ta romunski predlog ponoči še ni prišel.

Včeraj popoldne so bile pretrgane vse telefonske zveze med Romunijo in tujino.

Kralj Karol je včeraj sprejel nemškega, italijanskega in jugoslovanskega poslanika. Izdani so bili izredni varnostni ukrepi v prestolnici. Po neuradnih vesteh je bila v Romuniji snoči razglašena splošna mobilizacija in sicer zaradi tega, ker se romunska vlada boji, da bi hkratu s Sovjetsko Rusijo ne napadli Romunije tudi Madžarska in Bolgarija ter skušali pri tej priliki zasesti predele, ki sta jih morali odstopiti Romuniji po svetovni vojni. Trdijo, da jedro romunske vojske odhaja na madžarsko mejo v Transilvanijo.

Snoči so odstopili naslednji člani vlade: zunanji minister Gigurtu, minister brez portfelja Urdariano, državni podtajnik Portocala, minister za zunanjo trgovino Christu, minister za vero in umetnost Cobano in državni podtajnik Sibicano. V prenosovano Tatarskovo vladu so stopile sledeče osebnosti. Minister brez portfelja Vajda Vojvod, kraljevi svetnik in predsednik skupščine, zunanji minister Argetoiano, kr. svetnik in predsednik senata, minister brez portfelja Inulec, minister brez portfelja Nestor, minister za zunanjo trgovino Mirca Cancikov, minister za narodno gospodarstvo, ki bo

začasno opravljal tudi še eno drugih ministr. stev. Minister za vero in umetnost Giurescu, minister za propagando Sidorovici, poveljnik organizacije Straža Carei.

Bukarešta, 28. jun. m. Z ozirom na včerajšnji ultimati, ki ga je poslala Sovjetska Rusija Romuniji, v poučenih krogih zatrjujejo, da je dosežen sporazum med zastopniki Rusije in Romunije, da Rusija Besarabije in severnega dela Bukovine ne bo zasedla toliko časa, dokler poteka uradna pogajanja med diplomatskimi zastopniki obeh držav. Pričakujejo, da bo še danes dosežen sporazum s sovjetsko zvezo o zasedbi omenjenih krajev. Zasedba bo izvedena takoj nato.

Bukarešta, 28. junija. m. United Press poroča: Diplomatski zastopniki Sovjetske Rusije in Romunije so razpravljali pozno v noč o podrobnostih glede ultimata in zasedbe Besarabije ter dela Bukovine od strani Sovjetske Rusije. V romunskem generalnem štabu se opaža prav tako živahna delavnost. Tu zatrjujejo, da so se začela velika premikanja romunskih čet v Transilvanijo. Te čete

imajo nalogo preprečiti poskus, da bi Madžarska zasedla biveše svoje pokrajine.

Moskva, 28. jun. o. DNB poroča: Poročajo, da je bil med romunskih poslanikom v Moskvi Davidescem in sovjetskim zunanjim ministrom ob 2 ponoči dosežen sporazum o vseh podrobnostih vprašanjih glede zasedbe Besarabije in severne Bukovine po Sovjetih. Zdi se, da bo še dopoldne imel sovjetski zunanji minister Molotov govor po radiu, v katerem bo sovjetskemu prebivalstvu, ki doslej o tej stvari ni bilo še nič poučeno, slovesno sporočil nov uspeh sovjetske politike. Jutranje sovjetsko časopisje ne prinaša še nobenih vesti o tem.

Bukarešta, 28. jun. m. United Press poroča: Snočnje romunsko časopisje ni objavilo niti besede o ultimatu, ki ga je poslala Sovjetska Rusija Romuniji in niti poročil o pogajanjih med Romunijo in Sovjetsko Zvezo.

Snoči je bila Bukarešta zatemnjena. Reflektorji so osvetljevali nebo in metali svoje snope svetlobe na vse strani. Ponoči so na nekaterih poslopih postavili tudi protiletalske topove.

Madžarska napoveduje svoj ultimati Romuniji

Pri tem računa na podporo Nemčije in Italije

Budimpešta, 28. junija. m. Vladni in diplomatski krogi so snoči napovedovali slično razdelitev Romunije, kakor je bil to primer s Češkoslovaško. Sovjetska Zveza je s svojim ultimatom Romuniji o izročitvi Besarabije in dela Bukovine storila prvi korak. Zdi se, da oglas madžarskega za Transilvanijo in bolgarskega za Dobružo. Madžari so 20 let neprenehoma poudarjali svoje pravice do Transilvanije in zdaj pričakujejo, da bo narejena nova poteza. Nekatera znamenja govore za to, da bo prihodnjih 24 ur nova poteza. Nekatera znamenja govore za to, da bo prihodnjih 24 ur odločilnih. Z ozirom na novo nastali položaj izjavljajo, da Madžarska pričakuje za svoj nastop zamenja od Italije in Nemčije. Ne kaže, da bi bila Madžarska pripravljena, da bi se glede vprašanja Transilvanije spuščala v dolgotrajna pogajanja. Vse govori v prilog vestem, da bo Madžarska

poslala Bukarešti ultimati, podoben onemu, ki ga je poslala Romuniji Sovjetska Rusija.

Na drugi strani tudi ni znamenj, da bi imeli Nemčija in Italija namen delati kakršne koli ovire pri nastopu Madžarske. Madžarska vlada se je snoči sešla še na drugo sejo in to po razgovorih z nemškim in italijanskim poslanikom. Na tej drugi seji je vlada točno določila madžarske zahteve.

Madžarsko časopisje, predvsem uradni »Pester Lloyd« poudarja, da je nedotakljivost Romunije prenehala.

Budimpešta, 28. junija. m. Uradno poročajo, da sta imela grof Teleky in zunanji minister Szaky daljšo konferenco z italijanskim in nemškim poslanikom. Podrobnosti o tej konferenci še niso znane. Smatrajo pa, da je bila konferenca v zvezi s stališčem Madžarske do romunske krize.

Nemčija in prodiranje Sovjetov na evropski jugovzhod

Nemški poslanik iz Bukarešte odpotoval k Ribbentropu - V Nemčiji upajo, da Rusija po zasedbi Besarabije ne bo šla dalje

Bukarešta, 28. junija. m. United Press poroča: Nemški veleposlanik v Bukarešti Fabrizio je odpotoval včeraj iz Bukarešte. Prevladuje prepričanje, da se je že zvečer sešel z zunanjim ministrom von Ribbentropom. Z zanesljive strani se je zvedelo, da je Nemčija pripravljena Romuniji dati »vso diplomatsko podporo«, toda da ji ni obljubila nobene druge pomoči.

Berlin, 28. junija. m. United Press poroča: Na pristojnih nemških mestih izjavljajo, da Nemčija ni prizadeta pri zasedbi Besarabije. To je izključna stvar Sovjetske Rusije in Romunije in Nemčije to ne zanima v nobeni obliki. Stališče nemškega rajha je prav takšno, kakršno je bilo glede baltičskih držav, to se pravi, da se rešitev tega vprašanja prepusti samo Sovjetski Rusiji in Romuniji. Nemčija ne daje nasvetov in tudi ne igra vloge razsodnika ter se s tem vprašanjem tudi ne bavi na kakor koli drugače.

Ultimativna zahteva za izročitev Besarabije in Bukovine je v Berlinu vzbudila veliko zanimanje. Čeprav je ta korak Sovjetske Rusije prišel morda nepričakovano, vendar ni nikogar presenetil, ker so vsi tamkajšnji krogi s to zahtevo Sovjetske Rusije računali že od lanske jeseni. Berlinsko časopisje snoči še ni objavilo nobenega poročila o tem dogodku. Rezerviranost se opaža tudi v vedenju nemških uradnih krogov, ki so snoči zatrjevali, da o najnovejših dogodkih nimajo uradnih podatkov, temveč da vse to, kar vedo, temelji na poročilih iz tujine. Vsekakor je to tudi razlog, da uradni nemški krogi še niso zavzeli stališča glede tega vprašanja, toda za zdaj bi bilo težko misliti, da bi sovjetske zahteve vzbudile kakršno koli napetost v nemško-sovjetskih odnosih. S tem dogodkom so v Nemčiji že davno računali. Razen tega pa je treba tudi upoštevati, da so zahteve Sovjetske Rusije do Romunije v okviru nove ureditve jugovzhodne Evrope, o čemer je — kar se lahko misli — bil dosežen sporazum obeh držav kmalu po propadu poljske države. Izven tega okvira je edino izročitev pomorske oporišča v Constanzi Rusiji. Zanimivo je, da so nemški politični krogi že pred nekaj dnevi poudarjali težaven notranji položaj v Romuniji. Izražajo pričakovanje, da bo z odstopom Besarabije ustavljeno nadaljnje zasedanje pokrajin v jugovzhodni Evropi.

Prednje straže nemške vojske so včeraj dospela na francosko-špansko mejo pri Hendayu. 800 letnično državo so včeraj z velikimi verskimi in političnimi slovesnostmi praznovali na Portugalskem.

Od 1. julija dalje ne bodo v Italiji več prodajali kave, pecivo in sladoleh pa samo ob sobotah, nedeljah in ponedeljkih. Francoska vlada je izdala več ukrepov za zagotovitev prehrane in za preprečitev navijanja cen. Moko za kruh bodo zdaj mešali s krompirjem, omejili uživanje masla in mleka ter ustavili izdelovanje sladkarij.

Romunsko vojaštvo v popolni opravi straži telefonsko centralo in druga javna poslopja. Opaziti je bilo veliko število tovornih avtomobilov, s katerimi se prevažali vreče peska, da bi z njimi zavarovali važnejša poslopja.

Zvedelo se je, da je veliko število rezervistov raznih letnikov bilo znova poklicanih. Nekatere visoke osebnosti so snoči pozno izjavile: pripravljeni smo tudi na najhujše.

Veliko število ulic in poslopij je bilo pozno ponoči pripravljenih za obrambno stanje.

K našemu velikemu spominskemu dnevu

Dolga stoletja je Vidov dan pomenil Jugoslovanom obletnico bridkega dogodka, ki je čez svobodno nebo razpel pred sonce svobode temna krila žalosti in bolečine. Leto za letom je po težkem in usodnem Vidovem dnevu leta 1389., ko je na Kosovem polju zatonila prostost, gledalo ljudstva v okovih in v sencah gorja. Rod za rodom je ječal v suženjstvu, trmasto skušal stresti s sebe trde spine, vstajali so junaki, ki so spet začeli boj proti objestnim tlačiteljem, z zelenih gor so se spuščali v ravna polja in udarjali s svojim maštevanjem po samosilnikih, ki so požigali in morili njihove rojake. Tisočera dragocena življenja so bila pri tem položena svobodni in domu na oltar. Temno in krvavo je še na obzorju davnine skozi stoletja gorela zarja žalostnega Vidovega dne. Noč sužnosti je objemala ljudstva, ki so si tako vroče želela nazaj svobode in se s toliko srditostjo neprestano pogajala, da bi si jo spet priborili. Končno je le sinil veliki dan: po zori, ki je vžela v plamenečem sijaju, ob gromu zmagovalnih topov in ob silnem naletu junških ljudstev, je spet zaplavalo na svobodno nebo bleščeče sonce. Radostno so se vanj ozrle oči naroda, srca so v burnem veselju zaklicala: svoboda, zlata prostost se nam je spet vrnila! O veliki, o srečni dan, ki si z zmagovito lučjo spet razsvetlil dom!

V svobodni državi praznujemo zdaj Vidov dan. Z ljubeznijo se spominjamo vseh tistih borcev, ki so nam ga dali, vseh tistih junakov, ki so padli, da bi mi bili deležni svobode.

Vesti 28. junija

Enote turškega vojnega brodogoja so odplule na Črno morje za varstvo tamošnjih turških obrežnih voda.

Sovjetski korak v Romuniji gre v prilog Angliji in njenim načrtom. Dejstvo, da je Anglija pustila Rusiji v Romuniji proste roke, kaže na prizadevanja, da si hoče Anglija z novo politiko pridobiti naklonjenost sovjetskega sosedu Nemčije. Tako razpravlja švedski list »Dagens Nyheter«.

Nemško letalstvo je ponoči spet izvedlo nekaj napadov na srednjo in južno Anglijo, toda v manjšem obsegu kakor prejšnje noči. Angleži so spet napadali iz zraka Holandijo, Belgijo in Zahodno Nemčijo.

Sovjetski nastop proti Romuniji pomeni končni korak v ruskih prizadevanjih za ojačenje zahodne meje, toda to napredovanje Rusij eproti Zahodu mora privedi do spora z Nemčijo. Ker je Romunija sovjetske zahteve sprejela, ne prihajajo več v poštev poročila, ki jih je Velika Britanija lani dal aRomuniji. Tako poroča angleška agencija Reuter.

Ameriško finančno ministrstvo je dobilo od predsednika Roosevelta pooblastilo, da lahko zaseže vsako domačo ali tujo ladjo, če bi bilo to potrebno, da ladje obvaruje škode. V tem sklepu vidijo podlago za bodoče ameriško ravnanje s francoskimi ladjami ali ladjami držav, ki so pod nemško oblastjo, pa se zdaj mude v ameriških vodah.

Egiptovski kralj Faruk je sestavo nove vlade zaupal Kussanu Sabri pašu, bivšemu egiptovskemu poslaniku v Londonu in vojnemu ministru v prejšnji vladi. Iz tega se da sklepati, da bo nova egiptovska vlada čisto pod angleškim vplivom.

Vrhovni poveljnik francoskih čet v Džibutiju, general Le Gentilhomme, je izjavil, da se bo francoska vojska v Džibutiju dalje borila proti Nemčiji in Italiji, poroča angleška agencija Reuter iz Adena.

Nad polovico ljudi na svetu je danes že v vojni. Mednarodni položaj je poln neprestanih presenečenj. Vojna nevarnost za Sovjetsko Rusijo postaja vedno večja, piše včeraj glasilo sovjetske vlade »Pravda« v uvodniku.

Nemški mirovni predlogi Angliji

Po ameriških vesteh je Nemčija take predloge poslala angleški vladi po posredovanju generala Franca

Newyork, 28. junija. o. United Press poroča: Ugledne ameriške trgovske in finančne osebnosti izjavljajo, da so iz evropskih nevtralnih držav dobile zanesljiva obvestila, da je Nemčija dala Angliji presenetljive mirovne predloge. Po teh predlogih naj bi Anglija brez vojne ohranila 95 odstotkov svojega sedanjega ozemlja na svetu, privolila pa naj bi v odstop ostalih 5 odstotkov in pa v to, da prideta Gibraltar in Sueški prekop pod mednarodno oblast in nadzorstvo.

Nemčija je to mirovno ponudbo poslala Angliji po posredovanju generala Franca.

London, 28. junija. o. Angleški uradni krogi pravijo, da jim ni znano, da bi bila angleška vlada dobila kake mirovne predloge od nemške vlade.

Notranji minister Anderson je včeraj izjavil v poslanski zbornici, da nima obvestil, ki bi potrjevala poročila angleškega tiska o tem, da so se pretekli teden sešli v Londonu člani narodno-socialistične organizacije »The Link« in razpravljali o mirovnih pogajanjih z Nemčijo. Ta pogajanja naj bi vodila nova angleška vlada, ki bi bila sestavljena iz ljudi, naklonjenih Nemčiji.

Belgijska vlada v Franciji je začela pogajanja za mir z Nemčijo

Berlin, 28. junija. o. United Press poroča: Nemške radijske postaje so snoči oddale vest, da je predsednik belgijske vlade v Franciji Pierlot, čigar vlada je nadaljevala vojno z Nemčijo po vdaji kralja Leopolda, sporočil, da so se začela med Nemčijo in Belgijo pogajanja za sklenitev miru. Pierlot je imel po radijski postaji v Bordeauxu govor svojim rojakom, v katerem je dejal:

»Po enodušni odločitvi belgijskega naroda, je vlada prišla v Francijo, da bi nadaljevala

vojno na strani svojih zaveznikov. Toda orožje je odločilo proti nam. Francoska armada je pogumni obrambi prenehala z nadaljnim bojem.

Naša najnujnejša in najvažnejša naloga zdaj je zagotoviti vrnitev belgijskim častnikom, vojakom in civilnim beguncem ter poskrbeti, da bo enotnost in složnost Belgijcev v nesreči še tesnejša kakor je bila prej.

Z ozirom na to je vlada stopila v stik z nemškimi zasedbenimi oblastmi v Belgiji ter s člani državne uprave, ki so ostali v Belgiji.

Konec velikega procesa Mira Jankoleta

Miro Jankole obsojen na 5 let robije - Bil je zelo potr

Ljubljana, 28. junija.

Končan je proces proti bankirju Miru Jankoletu, za katerega so se v prvi vrsti zanimali mnoge njegove žrtve. pa tudi vodilni gospodarstveniki, bančniki in denarniki. Proces je prinesel na dan mnogo zanimivosti, toda popolnoma pa nam ni še odgrnil tajnosti iz bančnih in valutnih spekulacij. Polne 3 dni je trajala kazenska razprava proti Miru Jankoletu in včeraj popoldne je bila razglašena sodba. Mali kazenski senat z državnim tožilecem, branilcem in obtožencem je vse te dni trajno razpravljaj 25 ur in pol. Jankoletov kazenski spis je zelo obširen ter šteje do 700 spisovnih rednih števil, pod katerimi so urejene razne vloge, spravljeni razni zapisniki in obširna poročila.

Proces je potekal monotonno. Le v sredo je postal živahnejši in se je ta dan občinstvo, napeto poslušajoč izvajanja državnega tožila g. Branka Goslarja in branila dr. Schleya, posebno med govorom branila močno razburjalo.

Državni tožilec g. Branko Goslar je mirno in krepko utemeljeval obtožbo, razčlenjujoč posamezne faze in rezultate razprave. Poudarjal je posebno nereelno postopanje obtoženca kot lastnika banke napram svojim klientom. Očrtal je položaj mnogih oškodovancev in oškodovank, ki so prišli ob vse svoje prihranke ter je predlagal za obtoženca najstrožjo kazen v smislu obtožbe.

Branilec po službeni dolžnosti dr. Schley se je v daljšem govoru bavil v vseh podrobnostih o poslovanju obtoženca, polemiziral je proti izvajanjem državnega tožila. Njegov govor, kakor tudi govor državnega tožila je občinstvo poslušalo z največjo napetostjo in pazljivostjo. Govor državnega tožila je bil med poslušalci sprejet z velikim zadovoljstvom. Med branilčevim govorom se je občinstvo razburjalo. Branilec je med drugim dejal: »Ko bi se obtožencu spekulacije posrečile,

bi bil Bog v Sloveniji, sedaj ga križajo.« (Ogorčene pripombe med poslušalci.) »Po mojem mnenju obtoženec ni goljuf.« (Smeh!) Naposled: »Z mirno vestjo predlagam, da obtoženca oprostite.« (Veliko ogorčenje med občinstvom.)

Kazenski senat se je včeraj posvetoval o višini kazni za Mira Jankoleta dobri 2 uri v posvetovalnici poleg dvorane št. 79. Ko se je blizu popoldne, so začeli prihajati skupine Jankoletovih žrtev in tudi drugo občinstvo, mladi in stari, moški in ženske. Nekaj minut po 12 je začel senatni predsednik s. o. a. g. Ivan Kralj čitati sodbo, kar je trajalo poldrugo uro. Sprva je Jankole vsebino sodbe mirno poslušal, stoječ in držeč križem roke. Stresel se je in presunilo ga je, ko je začel usodno besede o višini kazni. Miro Jankole je bil obsojen zaradi zločina falzificiranja bančnih knjig, zaradi zločina obrtno prevare in prestopa poverbe na 5 let robije ter v izgubo čistih državljanskih pravic za 5 let, dalje v plačilo stroškov kazenskega postopanja in izvršitve kazni, ki se izreko za neiztrgljive, oprosti se plačila popravne. Zasebni udeleženci pa se napolitjo na civilnopravno pot. V kazni se mu vsteje preiskovalni zapis od 18. avgusta 1938 dalje.

Miro Jankole pa je bil oproščen od obtožbe v treh točkah obtožbe, kar pa bistveno ni vplivalo na višino kazni. Za zločin falzificiranja bančnih knjig določa zakon najvišjo kazen 5 let, za zločin obrtno prevare pa najvišjo kazen 10 let. Sodišče je kot olajšilno upoštevalo: neoporečnost obtoženca, dejansko priznanje in skrb za družino. Kot obtežilo: ponavljanje falzifikacij in prevar, s katerimi je obtoženec spravil oblasti in javnost v zmotu, milijonska škoda, dolgotrajnost njegovih dejanj. — Obtoženec se po sodbi ni izjavil, da li sprejme kazen. Dejal je samo, da si pridrži pravico 3 dni za premislek. Ob 13.30 je bil nato formalno proces končan.

sreči jeseni priti v višji razred, drugo leto zastavili že skrajša z vsemi silami, da ne bodo imeli spet pokvarjenih počitnic kakor jih imajo letošnje leto. Kako prav zdaj dajejo tistim, ki so bili že letos zasulaki rokave ter so zato lahko doma pokazali lepo spričevalo, ki jim je zagotovilo vse, se, brezskrbne počitnice!

Nesreča jih je obiskala

V bolnišnico so včeraj pripeljali naslednje poškodovance: Franca Ržka, hlapca pri Furlanu v Sp. Logatecu; Ržek je padel z lestve ter si zlomil levo nogo.

Gogalo Jeleno, dijakinja iz Ljubljane. Njo je včeraj s kolesa podrl na križišču Vidovdanske in Šempetrske ceste neki avto, da je padla ter se ob nekem steklenem drobcu hudo porezala na roki;

V bolnišnico pa je bil prepeljan tudi trgovski sluga Franc Matjaž iz Ljubljane. Tega so neke tako pretepli, da je na zadobljenih poškodbah davi umrl.

Seja celjskega mestnega sveta

Celje, 27. junija.

V posvetovalnici mestnega poglavarstva je bila sinoči zelo važna zaključna seja celjskega mestnega sveta pred počitnicami. Na njej se je razpravljalo o perečih vprašanjih mesta Celja, ki so bila predmet vsake seje mestnega sveta preteklo leto in letos.

Mestna občina je razpisala oddajo gradbenih tlakovnih in asfaltnih del in dobav za tlakovanje cestišča in za napravo hodnikov v Vodnikovih ulici. Dela, ki bodo stala skoraj milijon din, za kar prispevajo občina, banovina in okrajni cestni odbor, se bodo predvidoma izvršila letos do Gledališke ulice.

Obširna je bila razprava o sodobni ureditvi Mariborske ceste. Gradbeno ministrstvo je odobrilo za sodobno ureditev Mariborske ceste 1.266.000 dinarjev, od katerih bo prispevala država 766.000 din, ostalo pa tovarna Westen. Gradbeno ministrstvo zahteva, da celjska mestna občina izvede kanalizacijo in napravo hodnikov. Mestni svet je sprejel, da se stroški za kanalizacijo v znesku 350.409 din odobrijo, za kritje teh stroškov pa se je predlagalo najetje kratkoročnega posojila, ki se bo krilo v dveh zaporednih proračunskih letih.

Precej časa je mestni svet razpravjal na sinočnji seji o uporabi in vzdrževanju občinske ceste Celje-Apennek-Pristava. Med mestno občino in družbo Bohemia je določil sporazum iz leta 1937, da se cesta na odseku Apennek-Pristava razširi, napravi izogibašča, da trpi stroške za meze za razširjenje in bodoče vzdrževanje ceste občina, Bohemia pa dobavi ves material za ta dela, obenem odkupi za razširjenje potrebno zemljišče in obenem prispeva za prekomerno uporabo ceste 400 kub. metrov gramoz, kar pa je najvažnejše, da prenese Bohemia sedež rudnika v Celje, ob-

Uredba o železu

Na pristojnem mestu v Belgradu se je zvedelo, da namerava vlada v najkrajšem času izdati novo uredbo, tako imenovano uredbo o železu. Po njej naj bi se rešilo tudi vprašanje preskrbe naše železne industrije s potrebnim starim železom. Zadnje čase so se cene staremu železu zvišale na 3 din za kg. Zaradi tega povisjanja so začeli ljudje v vedno večjih količinah nabirati staro železo in ga prodajati. Toda na drugi strani so se pojavile težave. Domače topilnice ne morejo starega železa več nakupovati tako drago in so zato nakup znatno omejile. Napovedana uredba naj bi zadovoljila obe strani, nabiralce železa in topilniška podjetja.

Letošnji tabor Slovenske dijaške zveze bo v dneh od 20. do 27. julija v Kamniku. Dijaki in dijakinje, pripravite se nanj!

Zahtevajte povsod naš list!

Ljubljana od včeraj do danes

Včerajšnje lepo jutro in dopoldne sta se postopoma poodlačila, popoldne je ponovno močno kazalo na dež. Vendar pa se ni vilo vse do večera, ko je nebo postalo spet lepo jasno. Davi je bilo jutro nekam neveselo, tudi soncu se ni prav ljubilo sijati. Verjetno pa je, da se bo tudi danes vreme še obdržalo. Dnevi in noči so letos kljub temu, da smo že čisto na koncu junija, tako rekoč z eno nogo že v juliju, prav zares nenavadno hladni. Na kopanje zdaj ni misliti, saj še pri sončenju človeku ni vroče. Pa tudi za sončenje prav za prav v letošnjem juniju ni prave prilike, ko imamo dan za dnem pusto, oblačno ali celo deževno vreme. Tako hladnega in čmernega junija že dolgo časa ni bilo.

Danes so se po vseh solah začele velike počitnice

Na današnji dan, Vidov dan, so se prav po vseh solah začele velike počitnice. Znamenit je ta dan za šolsko mladino. Delo je v kraju in kdor je bil pričen, ga je na vso moč vesel, saj bo črno na belem prinesel domov pokazat, kako se je marljivo učil in kakšne uspehe je dosegel. Vesel bo tega sam, pa tudi starši in sorodniki bodo veseli njegove pridnosti.

Davi so bile ljubljanske cerkve izredno polne. Učenci in učenke so prihiteli k zaključni šolski maši, vsi čedno oblečeni kakor se za tak dan spodobi, vsi nekam razburjeni, eni radostno, drugi nekoliko zaskrbljeni. Dan se jim zdi še slovesnejši, saj je to hkrati tudi državni praznik in je vse mesto slavnostno okrašeno z zastavami. Nestropno pričakujejo, kako bo v šoli, kakšno bo njihovo spričevalo. Še pri maši ne morejo biti tako zbrani kakor druge kratke med šolskim letom. Misli se jim spet in spet vračajo k spričevalom, nekaterim samozavestne, vesele misli, drugim pa misli, ki še oklevajo med uganjam in strahom.

Po maši so se že ljubljanske ulice spet razile množice šolske mladine. Urno so pohiteli učenici in učenke v šolo. Vse drugačna se jim je zdela šolska soba, ko jim ni bilo treba položiti na klopi knjig in zvezkov. Celotno razrednik je bil videti nekam prazničen in slovesen, ko je stopil na oder ter začel govoriti običajno svojo »proklamacijo« kakor to pač že delajo vsa dolga leta ob zaključku šolskega leta vsi razredniki na svetu. Svojem razredu je dal nekaj koristnih navodil in nauk, ki naj mu bodo pravilo in vodnik v počitnicah, dejal je, da naj se pošteno odpočijejo in povesele, pa tudi na knjige in na šolo naj povsem ne pozabijo — ne samo oni, ki se bodo zaradi pre-

majhne pridnosti med šolskim letom zdaj ob času razvedrila morali pošteno oprijeti knjig, če se bodo hoteli jeseni »preletovaditi« brez ponavljajni izpit ter si zagotoviti prestop v višji razred, ampak tudi drugi, to pa zato, da ne bodo pozabili vsega, kar so se v preteklem šolskem letu naučili.

Po tem nagovoru je razrednik napravil hudo resen obraz, vzel v roke spričevala ter poklical vsakega posameznika pred katedro, kjer mu je izročil »legitimacijo« njegove pridnosti v preteklem letu. Nekateri so se od »usodnega odra« vračali z veselimi obrazi — še v spričevalo jim ni bilo treba pogledati, ker so že vedeli, da so opravili razred z dobrim uspehom, drugi so prav previdno, z zastajajočim srecem in dihom, poškilili, kako in kaj, tretji pa so tudi odšli, ne da bi kaj pogledali, saj so že vedeli, pri čem so. Končno je dobil svoje spričevalo tudi zadnji.

Razrednik je za slovo spregovoril še nekaj primernih besed, se poslovil od razreda in odšel. Zdal pa je po sobi zašumelo kakor v panju. To je bilo komentiranje, razlaganje in seveda tudi tožbe. Zdal so se resnično začele velike počitnice. Večina mladine bo vsaj za nekaj časa pohitela na deželo, da se razvedri ter si okrepi v prosti prirodi zdravje. Do jeseni je še daleč, uživala bo veselo svojo prostost in srečo mladih dni, bogatejši v brezdneju in zabavi, sinovi in hčere revnejših staršev pa bodo doma poprijeli za delo ter prav do začetka novega šolskega leta pridno pomagali svojim staršem, bratom in sestram na polju, na travniku in v gorah. Čeprav so študentje, ne bodo marali doma stati križem rok in gledati, kako garajo tisti, ki so jim vse leto z žulji svojih rok omogočali študiranje. Tako delo pa je tudi zdravo, ker okrepi mišice in raztrese duha.

Nekateri, ki razreda niso napravili, bodo seveda morali poprijeti predvsem za knjige. Pošteno bodo morali pljunuti v roke in si na lihem priznati, da bi nemara vendarle bilo boljše, če bi bili med šolskim letom vzeli učenje malo bolj zares. Bolj pametno bi bili naredili, če bi bili takrat vsak dan poseleli urico ali dve dali časa pri knjigi ter bi se bili naučili vsaj toliko, da bi se izognili hudobnemu »vevku«, ki jih bo zdaj žulil vse počitnice, pa tudi skrb, če se jim bo pri popravljanem izpitu v jeseni posrečilo izdelati. Na lihem si svetlo prisegajo, da bodo, če se jim po-

Afera grofice Moris de Rola pred apelacijskim sodiščem

Ljubljana, 28. junija.

»Slovenski dom« je o aferi grofice Moris de Rola, ki je vzbudila tudi v inozemstvu senzacijo, svojčas že obširno poročal in je bila njega zasluga, da se je zadeva v bistvu in temeljito popolnoma razčistila. Ponesrečile so se zakulisne mahinacije, ko so skušali usmiljenim sestram nenaklonjeni elementi stvar proti njim izrabiti in po njih udariti.

Grški novinar Konstantin Nikolaj Tsimbas, ki ga je zastopal ljubljanski odvetnik dr. Grossmann, je pri okrožnem sodišču v Novem mestu vložil menično tožbo proti usmiljenim sestram. Grofica mu je namreč v Trstu, kjer je kupila razkošno opremljeno vilo, izročila dve blanco-menici, podpisani od sestre Vincencije za znesek 200.000 din v kritje njegove terjatve. Okrožno sodišče v Novem mestu je tožbo zavrnilo. Zastopnik grškega časnika dr. Grossmann je vložil proti zavrnitvi priziv na apelacijsko sodišče v Ljubljani. V bistvenem delu priziva je prizivatelj poudaril, da bi moralo novo-mesko okrožno sodišče upoštevati njegov predlog na preložitve pravde, da bi mogel zbrati za nadaljnjo civilnopravno postopanje važne dokaze in važno gradivo, toda ta predlog je prvo sodišče zavrnilo.

Apelacijsko sodišče je za včeraj ob 11.30 odredilo javno prizivno razpravo. Petčlanskemu ci-

vilnemu senatu je predsedoval apelacijski sodnik dr. Vičar, kot člani senata so sodelovali apelacijski sodniki: dr. Dolinar, dr. Štempihar, dr. Gašo Stojkovič in dr. Verbič. Razprava je trajala dobro uro. Najprej je bilo prebrano razpravno gradivo prvega sodišča, nato pa prizivni spis tožitelja. Odvetnik dr. Josip Voršič, ki je nadomestoval zastopnika Družbe usmiljenih sester v Radečah, novomeškega odvetnika Vebleta, je kratko utemeljeval predlog, da se ta priziv zavrne. Apelacijsko sodišče je po končani ustni razpravi in po tajnem posvetovanju objavilo sodbo, da se priziv zavrne in potrdi odločitev prvega sodišča. Sodišče je v glavnih in bistvenih točkah osvojilo naziranje prvega sodišča o zavrnitvi tožbe. Glavno je za presojo zadeve merodajen statut Družbe usmiljenih sester. Ta statut določa v členu 4, da morata vsako javno in pravno listino, ki se nanaša na družbo, podpisati ravnatelj in vizitatorica družbe. Na prigovarjanje grofice je sestra Vincencija podpisala menici le osebno, posebno, ker ji je grofica za-trjevala, da so menice samo formalnega značaja. Sodba tudi ugotavlja, da ni bil na blanco-menice pritisnjen pečat Družbe nad podpis sestre Vincencije. Z odločitvijo apelacijskega sodišča je sedaj afera znamenite grofice Moris de Rola popolnoma likvidirana.

Slavni operni tenorist Tito Schipa in francoska lepotica Mairielle Balin Izredno močna drama pretresljive vsebine, divne muzike, prekrasnih pesmi in očarljivega petja! Danes premiera! Predstave danes ob 16., 19. in 21. uri, na praznik in nedeljo ob 10.30 dop. (zniž. cene) ter ob 15., 17., 19. in 21. uri

Ognjena zemlja
(Terre de feu)
KINO UNION, tel. 22-21

Janez Borštnar:

»O švica, moja švica...«

Francka ni pogledala nikamor. Kakor vesak dan je usihala v sreči tajnega enovanja drobniht in kakor tolikokrat je brala v belem platnu zapisano svoje trpljenje in boje, preden je prišla v tovarno. Se pesem je silila na ustnice.

Zivo ji je vetajalo pred duhom, kako je hodila prosit, da bi jo vzeli v tovarno. Pa se jim je zdela premlada, preslabotna. Pa ni odnehal. Dan za dnem je prihajala pred pisarno in naposled še zajokala. Pa so jo lezapisali. In je stopila k županu, da bi ji izpolnil delavsko knjižico.

»Iz švice, kaj?« se je zarežal, še preden je prestopila prag. »Kaj pa bi rada?«

»Delavsko knjižico.«

»Da bo spet en pijanec več! Koliko si stara?«

»Petnajet let.«

»Premlada si. Ne morem! Saj te ne bodo vzeli.«

»Kar napišite, da sem stara sedemnajet, kakor ste drugim.«

»Kaj? Kdaj se ti je pa to sanjalo? Na! Čez eno leto se oglasi. Zbogom!«

Francka ima še ob pomenu solzne oči. Pa ne vidi, da ji kaplja na platno. Mišli dalje, kako je vso noč jokala. Zjutraj pa se ji je posvetilo. Še enkrat je šla k županu in rekla, naj le napiše, da je stara petnajet let, da jo bodo vseeno vzeli. Vedel je, da je ne bodo vzeli, in je napisal. Doma pa je Francka vzela pero in popravila zadnjo številko v letnici svojega rojstva...

Sonce ome ure se je posejalo po shojih. No, veno lice se ni dvignilo iznad tkiva. Negibna so, e v dihanju ne valujejo. Le množica rok sunkovito eže pretrgane niti. Soparno, težko leži pod stromom in lega niže, težje in tišči k tlom ter ne da znanj...

Zdajci se strese težko ozračje. Strel! Tišina vzvaluje, okna zabrne. V hipu so vsi obrazi pokonci. Neprešeto oči se sreča, vprašuje, odgovarja.

Vzkipi strahotna moč, hoče razgnati stene, živo valovje pljuske v vrata, da se razkoljejo, pljuske v okna, da zavzejo, in se razlije črna povodenj, de-re od vrat v vrtinčih, besni od oken v mehurjih in odplavlja kole, valje, platno, melje stroje in se zli-va v dvorišče. Do neba gre vršanje, v jutro udar-ja šumenje in v večer suje grgranje. Naš čas! Svobode! Kruha! Kruha in potice. Psi! Če ne, bo vse drobnol! Psi-i-i!

Za hip ostane valovje med bregovi železne ograje, nato zamahne z odprtim žrelom proti pisarnam. Okna v pisarnah se odpirajo. V hipu so polna gosposkih ljudi, ki preplašeni trepetajo, s avinčniki v ustih, s cigarami za ušesi lezejo ekoci okna in cepajo na tla, se odriavajo z belimi rokami in zale-tavajo drug drugemu v trebuh.

Halo! Glejte jih, mravljinice! Halo! Gospod, suknič ste pozabili! Ne vračajte se zanj! Le sem! Haha!

Povodenj pljuske v okna in z gusnim grgranjem požre onemogle mravljinice, da se več ne po-kažejo na dan.

Je še kdo?

Razlije se v pisarne, podira stole, mize, pre-vrača omare. Je še kdo? Je še kdo?

Ilhato rumen val delavcev iz barvilnice butne za pisarno in zavaluje pod okno. Gosposkična leze skoznje in telefonira v copato: »Halo! Barbarski napad! Na pomoč!«

Pomoč! Gosposkična, je že tu! Kar sem! V »Toti list« vas bomo namalali. Pa copato izpusite! Da vam ne uide, ko se tako bojitel!

Val pljuske. Brezglasno omahne gosposkična v množico, le bela roka s copato sije še za trenu-tek in nato ugasne.

Na drugem koncu završi močnejše. Delničar! Kje je? Medol! Kje je? Je usel? Se je v mišjo luk-njo skril?

Medol! Medol! Na strehi je! Kar po strehi hoče valovje na streho. Se zaleti in se odbije.

Kdor je na strehi, naj ne hodi dol! Bomo mi stopili gor!

Ze je šumot na strehi
Kje pa si?
V dimnik leze!

Gospod! Gospod! Ne bo slo!
(Zadržek!)

Predeoket!
Nova žrtve utone v valovju.

Prvi sunek se je unesel. Množica se umirja, razlija se v širino in mirno, le kak glas še vzhajlja in utone.

Pa ni več podobna povodenj. Kakor duh je. Kakor duh enuje skrivnostno, tisoče misli se utri-nja, kreše, prasketa in hoče vzplapolati v plamen; ogromna pljuča se dvigajo, usihajo, klokaje iščejo za sapo. Kakor da je iz možgan vzpuhtela jasna mi-sel, se dvigne iz množice na streho slok človek s suhim licem.

»Bratje in sestre!«

Pljuča se umire, uhliji zaplahutajo in je tiho kakor v grobu. Oni na strehi in ob besede. Poslu-ša, naguba čelo. »Avto! zamahne z roko proti jugu.

Množica se vzburi, plane za ropotom skozi vrata, zagrne avto, ki je že v pogonu, in takoj v stra-hu odstopi.

Mevže! Ali ste to dedci? Otroci! Mevže!
Gruča deklet se prebije ekoci vrste in se za-vali pod kolesa. Druge se zaženo v šipe. Z rokami, z zobmi potegejo delovodja iz avta na cesto, pa v blazni moči kar naprej, naprej proti brvi...

V Bistrico z njim, dekleta!
Vemo same, mevže!...

Delavci, ki so ostali na dvorišču, pa med tem svečano sprejajajo ujetnike v skladišče, kjer jim je delavska pravica pripravila primerna prebivali-šča. Deani zbor poje naprej:

»Dajte nam kruha!«
»Pa takoj! odgovarja lev!«
»Nazaj odpusčene voditelje naš!«
»Pa takoj!«
»Zvišajte plače za petdeset par!«
»Pa takoj!«
Zadnji zbor se oglasi v refren:

»Zdaj naša je pravica,
svoboda in potica, ha-ha...«

Množica je vnovič na dvorišču. Strašno sijejo pesti, pijane od zmage, vodji v pozdrav. Na streho se namreč zopet dviga sloki človek s črnim, ko-ščenim obrazom.

»Bratje in sestre!« vpije in maha z rokami ter išče primerno mesto.

»Veliki trenutek je tu. Največji! Sprožili smo. In čaka nas le še dvojce: življenje ali smrt! Mi ho-čemo življenje. Življenje!«

»Življenje!« zahrepejo ogromna pljuča pod njim.

Pomirite se in počakajte navodila. Zdaj smo se začeli, pravo delo še pride. Najtežje nas še čaka. In tega ne bomo opravili samo s pestjo. Treba bo še razuma in jezika. Vsek bo moral delati, a ne po svoji glavi, ampak po naši skupni misli in volji. Zdaj niemo več: ti, jaz in on! Zdaj smo vsi eno, to se pravi: mi!

»Mil Tako je!« grgra v nadušljivih pljučih.

»Ve se bomo borili za isti kruh, vsi trpeli. Če smo do zdaj leta in leta stradali, z žuljavimi dlani brisali solze, če smo kakor črne živine trpeli, bo-mo tudi še stitirajet dni trktraj težko trpeli, trpeli, kakor ne zmora nobena živina, ampak le delavec, ki se bori za svobodo, pravico in kruh! Stitirajet dni samo! Potem pa že pride plačilo: zmaga! bo pravica. In pravica samo mi! In ta ista pravica bo delila kruh, meni in tebi, dragi brat, enako, ker smo si bratje in smo vsi eno!

Kakor zastiti jok je šumelo spodaj...
(Dalje.)

Od tu in tam

Nova uredba o univerzah je izšla včeraj v »Službenih novinah«. Ta uredba določa nekoliko drugačno organizacijo univerz in njihovih uprav. Prav zaradi tega včeraj tudi ni bilo v Zagrebu seje univerzitetnega sveta in so morali počakati tudi z izvolitvijo novega rektorja, ker mora biti vsa ta stvar izvedena v smislu nove, včeraj objavljene uredbe.

Hrvaški združniki zahtevajo ustanovitve Vrhovne zveze gospodarskih zadrug v banovini Hrvatski, kakor je razvidno iz resolucije, ki so jo na včerajšnjem petem rednem obnem zboru Glavne zveze hrvaških gospodarskih zadrug sprejeli. V njej poudarjajo poleg drugega tudi, da samo svobodno združništvo, ki je neodvisno od kakršnih koli vplivov in ki se izvaja na pravih združniških načelih, more v gospodarskem življenju hrvaškega naroda izpolniti svojo nalogo. Združniki dalje najodločneje nastopajo proti nameri, da bi hrvaško združništvo spremenilo svojo ideološko obliko in organizacijo. Člani vrhovne zveze gospodarskih zadrug v Hrvatski banovini, ki naj se ustanovi, bodo revizijske zveze, ki že obstoje ali pa ki se bodo v bodoče še ustanovile.

Z določitvijo, kakšna sme biti najvišja cena pšenice in koruze, so zagotovljena živila širokim ljudskim slojem, česar so razumljivo najbolj veselili ljudje po pasivnih krajih. Prevladuje splošno prepričanje, da bo Privilegirana izvozna družba tudi vprašanje preskrbe pasivnih krajev s potrebnimi živili zadovoljivo rešila, k čemer je z določitvijo najvišje dovoljene cene pšenice in koruze že storjen prvi korak.

Nove obrazce za trošarino na vino in žganje je predpisalo in izdalo finančno ministrstvo zaradi pravilnega izvajanja določbe uredbe o trošarini, izdane lanskega decembra. Te nove obrazce je ministrstvo tudi že razposlalo finančnim ravnateljem, ta pa jih morajo čimprej dostaviti podrejenim oddelkom finančne kontrole. Odslej se bodo morali uporabljati samo ti novi uradni obrazci.

V državno prometno železničarsko šolo bo sprejetih 70 kandidatov, in sicer po natečaju, ki je bil včeraj objavljen v »Službenih novinah«. Kandidati morajo biti jugoslovanski državljani, ki so končali najmanj sedem razredov realne ali klasične gimnazije ali pa trgovsko akademijo s končnim izpitom. Biti morajo dalje telesno in duševno zdravi in ne mlajši od 18 ter ne starejši od 22 let. Imeti morajo od staršev ali skrbnikov dovoljenje, da smejo vstopiti v to šolo. Predpisani predmeti, iz katerih so morali kandidati prej položiti izpit, so: srbohrvaščina ali slovenščina, aritmetika in geometrija, splošno zemljepisje, posebno pa še zemljepisje Jugoslavije. Prošnje morajo napisati sami in jih je treba poslati s potrebnimi drugimi dokumenti na upravo državne prometne šole v Beogradu, Vojvode Mišića 2, do 31. julija t. l. Prošilec mora v njej tudi točno navesti svoj naslov in bližnjo postajo. Kandidati bodo imeli v šoli brezplačno stanovanje in hrano, poleg tega pa bodo dobivali še na mesec po 100 dinarjev.

Zaradi dveh dinarjev ga je ubil. Osemnajstletni Vidosav Lukič je ubil kmeta Miljka Pavloviča iz vasi Rajčica pri Čačku zaradi borih dveh dinarjev. Takole se je to zgodilo: sin ubitega, mali Milovan, je našel na cesti dva dinarja. To je videl Vidosav, ki je dečku vzemal denar ter mu prisilil povrhu še nekaj zausnice. Milovan je stekel k svojemu očetu ter mu to povedal. Miljko je takoj odšel iskat Vidosava, da bi mu vrnil milo za drago. Vidosav je zagledal Miljka, ki je hitel proti njemu. Počakal ga je, brez besede potegnil nož ter mu ga zarinil v prsa. Miljko je padel kakor pokosen ter bil pri priči mrtev. Vidosava pa so kmalu nato zgrabili orožniki.

Tole bo pa prav gotovo razveselilo tudi naše maturante, in nemara da še bolj njihove starše! Minister prosvete Božidar Maksimovič je zdaj izdal naslednji odlok: »Zaradi razmer, v katerih letos poteka šolski pouk skoraj v vseh šolah, ter na temelju § 57. zakona o srednjih šolah in § 47. zakona o učiteljskih odredbah: 1. da lahko vsi učenci, ki so na višjem tečajnem ali učiteljskem diplomskem izpitu v juniju tega leta dobili v rezultatu dve slabi oceni izjemno polagajo popravni izpit v avgustu letošnjega leta iz teh predmetov; 2. da lahko vsi učenci, ki so letos junija meseca v pismenem delu višjega tečajnega ali učiteljskega diplomskega izpita dobili dve slabi oceni, polagajo ustni izpit 29. ali pa 30. junija letošnjega leta iz vseh predmetov, ki jih je treba na teh izpitih polagati. Izpitom bo predsedoval ravnatelj.« Takole se glasi odločitev našega prosvetnega ministra, in ta določitev je prav gotovo popolnoma na mestu.

Strela ubila tri fantiče v vasi Andrijevi pri Slavenskem Brodu. Ko so fantje in dekleta pasli živino, se je nenadoma napravilo veliko neurje. Otroci so brž stekli v neko kolibico na nekem bližnjem gričku. Nenadoma se je strahovito zabliževalo, takoj nato pa je v kolibici udarila strela. Na mestu so obležali mrtvi petnajstletni Andrej Stavanovič, 17letni Andrej Filipovič in osemletni Mato Pelic. Trije drugi dečki pa so odnesli poškodbe. Drugim otrokom se ni zgodilo nič hudega, ker so sedeli na drugem koncu kolibe.

Družine iz Hrvatskega Zagorja se naseljujejo v Slavoniji. Hrvatska banovina je od dijakovske školije odkupila okrog šestdeset juter zemlje pri Trnavi blizu Djakovca za namenom, da bi tam naselila prebivalstvo iz pasivnih krajev. Izpeljava te zadeve je bila poverjena Hranilnici banovine Hrvatske. Ta bo tam naselila precejšno število družin iz Hrvatskega Zagorja. V postev prihajajo seveda v prvi vrsti take družine, ki na starem zemljišču za življenje niso imele dobrih pogojev. Naseljene družine bodo dobile zemljišče na dolgoročno posojilo, amortizacijsko službo pa bo opravljal Hranilnica banovine Hrvatske.

Zaradi zadnjih vojnih dogodkov in zaradi izidov, ki jih ni bil pričakoval ter se je zaradi njih prehodno razburjal, se je v Vinkovcih obesil štiriinosemdesetletni jud Heinrich Pisker. Neprestano so mu rojili po glavi hudi dogodki na svetu, hudo se je kregal s sosedi, pa tudi mladina, ki je prav kmalu spoznala njegovo preveliko živčno občutljivost, mu je pripravila marsikatero grenko urico. Starček je postal nazadnje vsega skupaj sit ter je sklenil, da si bo končal življenje, ki mu je postajalo že predolgo in prebrzdsko. Vzel je vrv in se obesil.

Ni prišlo do sporazuma med delavci in upravo cementne tovarne »Lavok« v Omišju. Včeraj je zapadel pri okrajnem načelnstvu v Splitu zadnji rok za sklenitev kolektivne pogodbe med delavci in njihovimi delodajalci. Ker ni niti na zadnjem sestanku prišlo do sporazuma, bodo delavci imeli sejo, na kateri bodo po uredbi o reševanju različnih sporov v Hrvatski banovini glasovali, če bodo zaželi štrajkati. Delodajalci so zahtevali zdaj po zakonu jim odobreni rok, da bodo lahko prodali zahteve, ki jim jih stavljajo delavci.

Sličice, zbrane iz naše Ljubljane...

Zvezda milo je migljala...

V poletju smo. Vsaj po koledarju, čeprav nismo še povrnili in se o kresu k peči stiskamo. Le tu in tam se pokaže sonce izza oblakov, ki se pade dan za dnem križemkrajem po nebu, kot da bi se šli bliskovito vojno.

Poletje je pa le. V Ljubljani se to najbolj pozna po tem, da je skoraj vsaka kavarna, gostilna ali kakršnekoli vrste »gostilinski obrate« postavil sveže prebarvane mizice in klopi pod milo nebo, bodisi na hodnik za pešce, ali pa na dvorišče, kamor kaže trudnemu potniku tablica z roko in napisom »Vhod na vrt — Garten — Jardine«.

Tak kašpot in tablica ni odveč, kajti je marsikje prostor, ki igra čez poletje vlogo vrta (zato, ker stoji med mizicami par oleandrov v čebričkih), tako skrit, da ga še stražnik ne najde, ko pride policijsko uro naznanjati, ako mu ne pokažejo sledi vinskih duhov in vinski glasovi...

Imamo pa v Ljubljani gostilniški vrt, ki ga ni treba označevati s tablicami in kašpoti, ker ga pozna vsak Ljubljančan in še mnogo drugih tudi. »Zvezda« imamo v mislih.

Zdajle, ko se zvečer vrača mlado in staro z večernih sprehodov, ko ponehava vrvenje na promenadi, zanesa marsikoga noga kar sama od sebe v ono smer.

Vsak večer, če le ni premrzlo, stoji od mraka pa v pozno noč gruča radovednežev na cesti in skušajo prodreti z očmi skozi ograje, s španskim bezgom obsajeno, v notranjost, odkoder se sliši poskočna godba in odkoder prihajajo ostri duhovi čevapčičev.

Tako stoji nekaj časa, poslušajo, se prestopajo in drže roke v žepih. Odloča se usoda nocojšnjega večera.

Premnogi ugotovijo, da se bodo morali zadovoljiti pri nocojšnjem koncertu samo s stojščim v parterju zunaj ograje. Nekateri zato, ker nimajo nobene pare, pa tudi dinarja ne, drugi pa so vsem svojim božjakom že odredili cilj in pravec, tako da ni ostalo razpoložljivega niti toliko kredita, da bi mogli stopiti v »Zvezdo« na malo pivo.

Nove avtobusne garaže v Mariboru

Maribor, 27. junija.

Na vogalu Tržaške ceste in Linhartove ulice gradi mestna občina svoje nove avtobusne garaže. Stavba je v surovem stanju končana.

Po zunanosti sodeč ne predstavlja stavba novih garaž nič posebnega. Edino ogromna vzbočena strešna konstrukcija vzbuja pozornost. Zato pa osupne vsakogar notranjost že takoj pri vходу. Take dvorane tako ogromnih dimenzij ni v vsej Sloveniji, pa tudi menda ne v državi. Notranjost obstoja iz enega samega prostora, dolgega 75 m, širokega pa 32 m, ki ni nikjer prekinjen s kako vmesno steno ali stebrom. V tej dvorani bi imelo dovolj prostora 15.000 ljudi, namestili pa bodo prav zlahka v njej 70 velikih avtobusov. Poleg glavne garažne dvorane je priključena prostorna delavnica, ki bo najmoderneje opremljena. Imela bo 5 jaskov za popravila na avtobusih, poleg njih pa še v posebnem jasku mehanično delavnico, tako da se bodo vsa popravila in izmenjave vršile kar najhitreje. Zada za tem prostorom pa se nahajajo specialne delavnice — kovačija, strugarna, ključavničarstvo, elektromehanična delavnica ter skladišča za material. Na severni strani garažne dvorane je nameščena centralna kurjava s tremi velikimi kotli. Garaže se bodo ogrevale z vročim zrakom po najnovejšem sistemu, tako da se bo vroča para iz kotlov dovajala v posebne aparate v garaži, skozi katere bodo ventilatorji sesali zrak, ki se bo v aparatih ogreval ter se nato dovajal v prostore. Na južni strani garažne dvorane se nahajajo pisarniški prostori. Garaža bo opremljena tudi z vsemi potrebnimi higienskimi napravami, umivalnicami, kopalnicami itd., tako da bo preskrbljeno osebje z vso udobnostjo.

Nekaj posebnega je stropna oziroma strešna konstrukcija te ogromne dvorane, ki je napravljena popolnoma iz lesa. Skraja so imeli namen napraviti streho iz železne ali železobetonske konstrukcije, ki pa bi ogromno stala. Odločili so se zaradi tega za les. Ta ložna konstrukcija se pri nas prvič uporablja ter ima neko podobnost z znanim lesenim mostom čez Kokro pri Kranju. Ves ogromen strešni obok, s katerim je pokrita ta največja naša dvorana, nosi 11 silnih lesenih lokov, ki vsak tehta 6500 kg. Za te loke, ki so sestavljeni iz številnih skupaj povezanih tramov, so rabili poseben rezan

Umetnost sama pa ljudi dolgo ne pridržuje. To dokazujejo poslušalci, ki kar s ceste poslušajo koncert v »Zvezdi«. Zdaj eden, zdaj drugi vzdihne, zamahne z roko, kot da bi hotel odpoditi nevoljne misli nad svojim gospodarskim položajem, in utone v noč. Na njihovo mesto pa stopijo drugi.

A »Zvezda« milo je migljala in naš rod vodila je...

Ne vseh samo do vrat. Marsikoga je njena moč že potegnila na vrt, kjer vsak večer godba igra, gostje pa uživajo lepo glasbo, pomešano s svetlimi ali črnimi pivom, muškatnim silvancem ali s turško kavo, zraven pa prigizgujejo razničije in čevapčije in kar je še slične robe.

Občinstvo je prav pisano. Pri eni mizi sedi gospod direktor s svojo družbo, pri sosednji pa slavijo maturo njegovi bivši učenci, ki bi jim pred dobrim mesecem dni še srce obstalo od strahu, če bi se znašli s strogim gospodom v eni in isti gostilni...

Če je količjak toplo, je vsa »Zvezda« obljubljena. Majši si poiščejo prostor v bližini lope, kjer se vsak večer od osme do dvanajste ure vrši sprehod po tujih nogah in nožicah. Tudi kak sunek med rebra, seveda nehoti, te lahko doleti v gneči, ki nastane v tej lopi vsakikrat, ko dirigent prižge barvaste lučke, če tvega svojo udeležbo pri tem športu. Pa to so malenkosti, za katere se noben ne zmeni.

Edino če zaženejo padati deževne kaplje po kostanjevem listju, postanejo nervozni prebivalci »Zvezde«, čeprav visi na steni pomirjevalni napis »Ne bojte se dežja!« Nežne gospodične se zboje za svoje čevljičke in frizure, pa pobegnejo domov, s svojimi skrbnimi mamicami vred, od vseh miz ključjo plačilnega in marsikdo se v takem primeru ravna po zgledu strička Krjavlja, ki je imel doma molzavo kozo in se je spomnil nanjo pri Obrščaku.

Kadar pa dež ne nagaja, ostane »Zvezda« živahna vse do polnoči, ko pride stražnik mirit nepriznane umetnika, ki s prekipevačim občutjem prednaša hvaležnemu občinstvu arije iz »Tosce« in »Traviate« potem, ko so muzikanti pospravili instrumente.

A jutri zvečer spet »zvezda milo bo migljala«, in vsak večer tako...

les. Vsak lok je sestavljen iz treh delov, dolgih po 12 metrov. Te dele so sestavili na tleh ter jih s posebnim škripčevjem upognili. Nato so na ogradi iz treh delov sestavili celoten lok. Ko je bilo vseh 11 lokov sestavljenih skupaj, so jih enega za drugim dvignili, vmesne prostore med njimi spojili s tramovi ter nato obili z deskami. Na deske pa pride streha iz valovitega salonita, katerega je izdelala tovarna v Splitu posebej v tej obliki. Na spodnji strani bo streha ometana ter belo pobeljena, tako da bo notranji prostor ves svetel. Vsa lesena konstrukcija se pa prebarva s posebnim sredstvom »antignit«, tako da bo ognju varna. To sredstvo se izdeluje v Guštanju. Svetlobo bo dobivala dvorana skozi štiri nadsvetlobe ter skozi ogromna okna ob stranskih stenah.

Pred vhodom v dvorano sta vkopani v tla dve ogromni cisterni za vodo. Vsaka cisterna vsebuje po 30.000 litrov nafte, je 1.900 m visoka ter 6,75 m dolga in tehta 2750 kg. Obe cisterni je izdelala Splošna stavbna družba v Mariboru. Poleg cistern pa bodo nameščene moderne naprave za vodo in stisnjen zrak.

Z novimi garažami bo sedanja občinska uprava uspešno zaključila svoje delo na sanaciji in reorganizaciji mestnega avtobusnega prometa. Naprava novih garažnih prostorov je bila zelo nujna. Dosedanje garaže pri mestni plinarni so pretesne, da ni dovolj prostora niti za polovico avtobusnega parka, delavnice so premajhne ter se ne dajo dovolj sodobno opremiti, poleg tega pa je tudi iz varnostnih razlogov nedopustno, da bi se nahajale garaže avtobusnega prometa tik plinskih rezervoarjev mestne plinarne, saj bi v primeru požarne nesreče postalo to usodno kar za dve najvažnejši mestni podjetji. Povrhu vsega pa rabi mestna plinarna sedaj prav nujno skladišče za premog, za koks in druge proizvode, za katere bo potem dovolj prostora v sedanjih garažah. Vodstvo mestnih podjetij se je že dolgo bavilo z načrti za zidavo novih avtobusnih garaž. Napravljeno so bili različni načrti za garaže v Koroskem predmestju, poleg semiščja pri klavnici in še na nekaterih drugih prostorih, potem pa je prišla ugodna ponudba tovarne Zelenka & Co., ki je opustila svojo predilnico ter je ta tovarniški objekt med Tržaško cesto in Linhartovo ulico prodala mestni občini. Načrte za nove garaže je napravila mestna gradbenja uprava, dela pa je prevzelo podjetje Šlajmer & Jelenc.

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Kraj	Barometer	sko stanje	Temperatura		Veter	Padavine	
			naš. vrede	naš. manjša		m/m	vrsta
Ljubljana	762,8	25-2	12-0	75	5	W ₁	—
Maribor	763,2	19-0	12-0	60	6	0	—
Zagreb	761,0	23-0	15-0	60	8	W ₁	—
Belgrad	758,8	20-0	16-0	90	10	W ₁	3-0 dež
Sarajevo	761,0	23-0	14-0	70	8	0	—
Vis	758,9	22-0	15-0	70	4	SW ₃	—
Split	758,6	27-0	18-0	50	3	NE ₁	—
Kumbar	755,9	26-0	21-0	70	5	W ₁	—
Rab	760,4	27-0	16-0	60	2	0	—
Dubrovnik	756,2	28-0	19-0	50	0	NE ₁	—

Vremenska napoved: Pretežno oblačno, sicer brez bistvenih sprememb sedanega vremena.

Koledar

Danes, petek, 28. junija: Vidov dan.
Sobota, 29. junija: Peter in Pavel.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 9; mr. Ramor, Miklošičeva c. 20; mr. Murmayer R., Sv. Petra c. 78.

Dekliški dnevi na Betnavi

»Mir, sad pravičnosti in ljubezni«, je geslo naših dekliških dni. In naš odgovor bo: »Bogu in domu na žrtveni oltar, vsa naša srca polagamo v dar.« Pridimo pripravljene in vesele!

Tito Schipa poje danes v kinu Unionu. Prijatelji lepega petja bodo imeli danes v kinu Unionu velik užitek z najnovejšim filmom »Ognjena zemlja«, v katerem poje sloviti ilirski tenorist Tito Schipa v vlogi slavnega pevca, ki je s svojim glasom osvojil poslušavce vsega sveta. Dejanje filma mu nudi mnogo prilik, v katerih more navdušiti poslušavce s svojim krasnim glasom; poleg vsega tega pa nam film predloži zelo zanimivo dramo, ki bo držala gledalca v napetosti do zadnjega prizora.

Planinsko žegnanje na Kofcah. Prihodnje nedeljo, dne 30. t. m. bo na Kofcah tradicionalno »žegnanje«. Že na predvečer bo gorel pri domu velik kres ter vabil daljno okolico k planinskemu prazniku podružnice Slovenskega planinskega društva v Trzinu. V nedeljo bo v kapelici pri domu na Kofcah žegnansko opravilo, potem se bo pa razvilo planinsko rajanje. Mnogo posetnikov tega planinskega praznika se bo podalo na bližnje vrhove, na Veliki vrh ali na Kladovo. Košuta je sedaj vsa v cvetju ter v tem zapoznelem čaru res vabljiva.

V splošno bolnišnico v Ljubljani se iz res utemeljenih razlogov sprejemajo in v njej oskrbujejo le bolniki, katerim je zdravljenje v bolnišnici brezpogojno potrebno. Ljudje v okolici drugih javnih bolnišnic se v svojo korist opozarjajo, da iščejo pomoči v teh področnih bolnišnicah, ker se iz njih krajše sprejemajo in tukašnji zavod samo bolniki, pri katerih to zahteva vrsta bolezni. Tudi napotnice iz zdravniške ordinacije niso podlaga za sprejem, če ne gre za neodložljivo posebno zdravljenje. Bolnične ambulance so pa namenjene le siromašnim bolnikom, ki niso člani kake bolniške blagajne. Končno se ponovno opozarja, da tudi ob nedeljah in praznikih traja čas za obiske samo od 12. do 15. ure. — Uprava bolnišnice.

Izlet v Češko kočo pripravlja SPD za svoje člane v nedeljo, 7. julija. Izpred evangelijske cerkve bo odpeljal avtobus ob 5. zjutraj, ob 7. bo že na Jezerskem in bodo izletniki odšli šli peš na Češko kočo, kamor bodo prišli med 10. in 11. uro. Kdor hoče, more napraviti razne ture na Grintavec ali Kočno. Prav tako je možna vrnitev čez Kamniško Bistrico in Kamnik. Z Jezerskega bo odpeljal avtobus v nedeljo ob 8. zvečer. Podrobnosti daje pisarna SPD na Aleksandrovi cesti 4-I v Ljubljani.

Zgodnji popoldanski vlak na Gorenjsko bo vozil iz Ljubljane v petek, 28. junija, ker je v soboto praznik. Vlak odpelje iz Ljubljane ob 14.30 in ima najprikladnejše zveze za vse izletnike, ki nameravajo čez praznike v planine. Vlak bo pripeljal v Bohinjsko Bistrico že ob 17.01 in v Rateče-Planico ob 17.18. Komur je torej na tem, da čimprej pride na Gorenjsko, naj potuje s tem vlakom.

Zaradi popravil Zaloške ceste med gasilskim domom in mitnico opozarjamo avtomobiliste in voznike, naj po možnosti uporabljajo za tranzitni promet proti Zalogu le vzporedne ceste skozi Štepanjo vas in Fužine, saj bo popravilo ceste trajalo najbrž le teden dni.

Otvoritev nove razredne državne pošte in telefona v Polensaku. S 1. julijem 1940 bo prišla poslati nova razredna državna pošta in telefon Polensak. Okoliš nove pošte tvorijo kraji: Polensak z zaselki: Osluševci, Kogel in Zasadi, Brezovci, Lasigovci, Polanci, Prerad, Slomi z zaselkom Strmec, ki se izločijo iz okoliša pošte Moškanjci in Hlaponci, ki se izloči iz okoliša pošte Juršinci. Nova pošta bo vsak dan v zvezi s pošto Moškanjci. Krajevni dostavni okoliš tvorijo hišne številke 34—49 in 53 kraja Polensak ter hišne štev. 35—39 in 41 do 43 kraja Polanci. V širšem dostavnem okolišu pošte bo dostavljali selski pismonoša po krajih: Hlaponci, Kamensak, Gotušak, Zasadi, Bratislavci (l. okraj) ob ponedeljkih, sredi in petkih: Polanci, Lasigovci, Prerad, Brezovci, Strmec, Slomi (ll. okraj) pa ob torkih, četrtek in sobotah.

Ali že imate za vsakogar neobhodno potrebno knjigo »Profilnataška zaštita« — Pojasnila in obramba proti napadom iz zraka? Ilustrirana knjiga stane 25 din, ki se dobi po vseh knjigarnah. Društva in uradi jo dobijo po ceni 20 din pri Banovinski zalogi šolskih knjig in učil v Ljubljani.

LJUBLJANSKO GLEDALIŠČE

Opera — Začetek ob 20

Petek, 28. junija: »Lucija Lammermoor« skac. Izven. Debut gdne Karle Slehmanov, korlarutke in gostovanje tenorista Josipa Gostiča. Globoko znizane cene od 24 din navz. (Za ključek operne sezone).

Naročajte Slovenski dom!

Skofja Loka

Še vode jim ne privošči. Veliko razburjenje je bilo te dni v Novi vasi pri skofjeloskem kolo-dvoru, ki spada prav za prav k Suhi. Nova vas ima 25 delavskih hiš. V njej pa vlada prav precejšnje pomanjkanje vode. Nekateri so si pomagali s tem, da so si zgradili kapnice, ki pa so tudi kaj kmalu prazne. V vasi pa sta tudi dva vodnjaka s studenčno pitno vodo. Eden za vaščane sploh ni dosegljiv, ker iz njega črpajo vodo za stroje bližnje žage. Druga pa je last nekega delavca in bivšega šoferja pri lastniku prvega vodnjaka. K temu drugemu vodnjaku so ljudje hodili po vodo v primerih potrebe. Lastnik jim je kaj rad ustregel, posebno še, ker je v vodnjaku vode dovolj. A nesreča je v tem, da je lastnik prvega vodnjaka, ki je mogel storiti neko uslugo. Gospod je sedaj izrazil svojo nejevoljo nad tem, da dobe ljudje vodo na drugem vodnjaku, ker se menda boji, da bo v prvem vodnjaku zmanjkalo vode za njegovo »mašino«. Očividno je, da ima namen v tem primeru poslužiti se drugega vodnjaka, čigar lastnik je res ljudem odklonil vodo. Pojasnil pa jim je tudi, zakaj Razumljivo je, da se je v vasi proti mogotniku dvignila velika jeza, ker ljudem niti vode ne privošči. Prav bi bilo, da bi se vsa zadeva nekoliko razjasnila in da bi kaka višja inštanca dopovedala gospodu, da so pri nas še vendar več ljudje kakor stroji.

Velik cerkveni tabor mož in fantov bo v Cnrogrobu za vso loško dekanijo 11. avgusta t. l. Može in fantje, pripravite se!

Celje

c Zaključek ponka na Trgovsko nadaljevalni šoli v Celju je bil v nedeljo ob 10. dopoldne. Ob tej priliki se je zbralo učiteljsstvo in učenci. Direktor g. Marincik je imel na učenje lep nagovor, v katerem jih je vzpodbujal k delu in ljubezni za vse, kar jih je naučila šola, zastopnik Zdrženja trgovcev gosp. Jagodič pa je izročil najboljšim učencem nagrade. Razdeljenih je bilo 8 nagrad, 3 po 200 din, 3 po 100 in 1 po 50 din.

Športne vesti

Tekmo za Slovenski pokal. Po dolgem odmoru bo na sporedu spet tekma za Slovenski pokal. Prvenstvene in druge tekme so močno zasenčile to konkurenco. Nedeljska tekma med Maršom in Kranjem v Ljubljani pa obeta spet lepo in ostro tekmo dveh precej izenačenih nasprotnikov. Tekma se začne ob 16.45 na igrišču SK Ljubljane. V predtekmi nastopijo juniorji Marsa proti dobrim juniorjem Svobode.

Prvenstvo Slovenske nogometne zveze. Končno bo v nedeljo še finalna tekma za prvenstvo Slovenske nogometne zveze. To prvenstvo je bilo letos zadeva mariborskih klubov. V finala ta prišla SK Zeleničar in SK Maribor. V prvi tekmi, ki je bila prejšnjo nedeljo, je zmagal SK Zeleničar z 2:1. Povratnica tekma med obema nasprotnikoma pa bo dala v nedeljo končnega slovenskega nogometnega prvaka.

Atletski dvoboj SK Planine in SK Ilirije. Jutri ob 9 dopoldne se začne na Stadionu juniorski atletski dvoboj med SK Planino in SK Ilirijo. Oba kluba imata v svojih vrstah lepo število dobrih juniorjev. Zlasti SK Planina, ki še prav posebno polaga važnost na svoj atletski naraščaj. Vsek klub lahko postavi v vsaki disciplini po tri atlete, točkovanje pa le prva dva za vsak klub. Točkovanje 5, 3, 2, 1. Štafete: dvojno (10+6). Proga in vrstni red disciplin je sledeč: 1. tek 100 metrov; 2. skok v višino; 3. met krogla (5 kg); 4. tek 300 metrov; 5. tek 1000 metrov; 6. met diska (1,50 kg); 7. skok v daljavo; 8. met kopja (800 gr.); 9. troskok; 10. štafeta 4x100 m.

Priprave Grkov in Turkov za balkanske igre. Za letošnje XI. balkanske igre je klub napetemu svetovnemu položaju veliko zanimanje. Prireditelj teh iger bo letos Turcija in bodo verjetno v Ankari. V to svrhu je turška vlada odobrila zaradi priprav 35.000 turških funtov. Grška vlada je dala svojem olimpijskemu odboru 600.000 drahem, za priprave atletov za letošnje balkanske igre pa 300.000 drahem.

Ganljiv govor sivolasega maršala Petaina

»Duh uživanja je uničil, kar je zgradil duh poštrevnosti«

Preddednik francoske vlade maršal Petain je imel predvčeršnjim ob 21.30 po radiu naslednji govor:

»Francosi v Franciji in Francozi v čezmorskih posestvih! Danes zvečer se obračam na vas, da vam pojasnim razloge, zaradi katerih je prišlo do sklenitve premirja.

Prvo premirje z Nemčijo je bilo sklenjeno pred tremi dnevi, drugo z Italijo pa včeraj. Prvo, kar je treba najprej poudariti, je tista velika utvara, ki se ji je vdajala Francija in zavezniki o svoji oboroženosti sili ter utvara o učinkovitosti gospodarskega orožja, evobode, miru, blokade in bogastva, s katerim bi mogli razpolagati. Niti danes, niti včeraj ni bilo mogoče dobiti vojne z zlato in surovinami. Vsaka zmaga je odvisna od števila vojaštva, od vojnega materiala in od pogojev, pod katerimi se vse to lahko izkoristi. Dogodki so dokazali, da je bila Nemčija v tem oziru maja 1940 mnogo močnejša in da smo proti njej, ko se je bitka začela, postavili edino hrabre besede in besede upanja. Bitka v Flandriji se je končala s kapitulacijo belgijske vojske in z obkolitvijo angleških in francoskih divizij. Francoske in angleške divizije so se hrabro borile. Bile so sestavljene iz naših najboljših odredkov. Navzlic njihovim naporom pa

domovine ni bilo mogoče rešiti,

prav tako pa je bilo treba večino njih prepustiti sovražniku. Nato je prišla druga bitka na Aisni in na Sommi. Da bi obdržali to bojno črto, se je 60 francoskih divizij brez vsake utrjene postojanke in tako rekoč brez tankov in oklepnih avtomobilov borilo proti 150 nemškimi pehotnim in proti 11 nemškimi oklepnim divizijam. Sovražnik je v nekaj dneh prebil naše postojanke, raztrgal naše čete na štiri dele in zasedel precejšen del naše države. Ze tedaj je Nemčija vojno že dobila.

Tedaj je stopila v vojno proti Franciji tudi Italija. V isti čas pade tudi

poplava beguncev.

Njihovo število je ogromno. 10 milijonov Francozov in poldrug milijon Belgijcev! Vsi ti so hoteli v naše zaledje v neredu in v nepopisnem trpljenju.

S 15. t. m. je sovražnik prestopil Loire in začel napadati ostanek Francije. Sprito takih težav je moral odpor naših čet prenehati. Francoska vlada je imela dvoje na izbiro: ali naj ostane, tam kjer je, ali pa se poda na morje. Vlada je sklenila ostati v Franciji, da bi ohranila enotnost našega naroda in da bi s tem stopila pred sovražnika. Smatrela je, da je njena dolžnost, doseči prejemljivo premirje in je zato pri sovražniku apelirala v duhu časti in razuma. Premirje je bilo sklenjeno, boji so prenehali.

Na dan narodne žalosti so moje misli posvečene v prvi vrsti vsem tistim, ki so padli v tej vojni. Njihova požrtvovalnost se visoko dviga nad nemadeževano zastavo Francije. Oetli so zapisani v naših dušah in v srcih. Kar se pa tiče

pogojev premirja,

ki smo jih podpisali, pa so naslednji:

Večina našega ozemlja na severu in na zahodu od Zeneškega jezera do Toursa, dalje pa ob morski obali vse do Pirenejev bo začasno zasedeno. Tukaj bo Nemčija imela svoje posadke. Naše armade bodo demobilizirane, naš vojni material in naše utrdbe bodo izročene, naša mornarica pa bo razorožena v naših pristaniščih. V Sredozemskem morju bodo pomorska oporišča demilitarizirana. Naša čast pa je rešena. Nihče ne bo izkoristil naših letal in naše mornarice. Ohranili smo teritorialne in pomorske potrebne enote za ohranitev reda v sami Franciji in v naših kolonijah. Francoska vlada ostane v Franciji.

Pripovedujem vam vse to zato, da bi zadovoljil nekaj napačno poučenih Francozov, in sicer tistih, ki so malo vedeli o pogojih naše borbe. Jaz ne dvigam svoje osebnosti nad ideale Francije, temveč ekrbim zanj, kakor se brigam tudi za naše kolonije. S sklenjenim premirjem ostanejo

še naprej veljavne zveze med Francijo in njenimi kolonijami.

Francija ima pravico računati na lojalnost. Naša prizadevanja moramo zdaj obrniti v bodočnost. Vi se boste kmalu vsi vrnili k svojim ognjiščem. Nekateri bodo morali na novo graditi. Trpeli ste in mnogi bodo morali izmed vas še trpeti. Marsikdo

bo težko našel svoj dom in novo delo. Naše življenje bo težko. Jaz nisem tisti, ki vam bi sedanje stanje lažno prikazoval. Vi sami veste, kakšne grozote prinaša vojna. Država pa ostane in ona vam bo pomagala. Vsak del Francije bo treba znova obdelati, da bo rodil nov sad. Ne zanašajte se na pretirane upe. Država vam bo mogla dati samo tisto, kar prejema. Računajte sami nase, kar se pa tiče bodočnosti, računajte na svoje otroke, ki jih

Anglež, ki je sam sodeloval pri reševanju zavezniške vojske, pretresljivo popisuje

beg iz pekla pri Dunkerqueu

Čeprav je minulo že precej časa od tistega žalostnega umika angleške in deloma tudi francoske vojske iz Dunkerquea čez Kanal v Anglijo, vendar ne bo odveč povedati še nekaj podrobnosti, kakor jih je o tem v zgodovini menda edinstvenemu begu, podal nekemu Svecarju, ki sam kot tujec ni smel pomagati pri reševanju te raztepane zavezniške vojske, njegov angleški prijatelj.

Najbolj svojevredno in najbolj tudi občudovanja vredno vlogo so pri tem reševanju zavezniške vojske iz Dunkerquea igrali tisoči in tisoči zasebnikov, lastnikov jadric, motornih ala pa celo navadnih čolnov na vesla. Številni reševalci, med katerim si mogel opaziti londonske bančne uradnike, odveteke, profesorje, časnikarje in druge ljudi vseh mogočih poklicev, so pri tem svojem človekoljubnem poslu izgubili lastno življenje. Dosti je bilo med njimi takšnih, ki so po večkrat prevozili pot od Dunkerquea do angleške obale in rešili pri tem na stotine in stotine vojakov. Za zgled poguma in požrtvovalnosti ter benem nenavadnega človekoljubja navajajo primer nekega Londončana, ki je z navadnim čolnom veslal celih 48 ur po Kanalu in rešil sedem angleških vojakov. Svecarju, ki bi bil rad tudi sam sodeloval pri reševanju, je njegov londonski tovariš pripovedoval nekako takole:

Bilo je 30. maja, ko sem ravno hotel zapustiti svoj urad v Londonu. Oglasil se je telefon. Nekdo se je vprašal, če bi bil pripravljen iti kot prostovoljec s svojo ladjo prostovoljno reševati v Dunkerque angleško vojsko. Odsel naj bi čimprej.

Niti domov nisem stopil, ker bi sicer zamudil vlak. Ob 8 zjutraj sem bil že na ladji, ki so mi jo zaupali, ker sem z njo naredil že večkrat kakšno pot ob obalah Devonshira in Cornwallisa. Poklical sem tudi svojega svaika, ki stanuje v bližini pristanišča in odrinila sva čez Kanal proti nasprotni obali.

Vseme je bilo naravnost sijajno, Kanal čisto miren brez najmanjših valov. Obenem z nami so plule tri številne ladje vseh vrst, potniški parniki, tekmovalne jahte, izletniški čolni in celo nekaj rušilcev. Nad seboj smo slišali v zraku brnenje letalskih motorjev. Neka ob 10 zvečer se je oglasilo grmenje topov in se je posvetilo zdaj tu, zdaj tam iz njihovih rjovečih žrel.

Nismo skoraj več slišali lastnega motorja zaradi vedno glasnejšega brnenja letalskih motorjev in hrupa ostalih ladij. V trenutku je, kakor bi kdo v bližini pretrgal kos svile, zavrsala bomba in padla v bližino naše ladje. Sledila ji je druga, tretja, četrta... Našel sem jih v treh minutah enajst. Moja ladja se je začela opotekati kakor bi bila pijana. Potem se je oglasilo regljanje stroja in hitre salve strelcev z ladij. Nenadno se je po silni eksploziji nebo za trenutek pordečilo. V višini kakšnih 500 m se je vžgalo sovražno letalo. Bombnik. Levo in desno so žvigala z neznansko hitrostjo vojna letala.

Malo pred polnočjo smo med neprestanimi boji na morju in v zraku pripluli tako daleč, da se je že videla obala. Na obeh straneh pristanišča v Dunkerqueu so gorele ribiške vasi. Zavil sem proti bregu na severni strani pristanišča. Pluli smo mimo sedmih francoskih podmornic, orjaške angleške križarke in številnih torpedovk. Zavezniške ladje so križarile počasi pred Dunkerquejem, z njih pa so grmeli streli, ki naj bi omogočili umik zavezniške vojske. Kilometer daleč je bilo ob obali videti same vojake. Obseval jih je ogenj iz strojne

boste morali sami vzgati. Pokažite svetlo, da imamo

nalogo obnoviti Francijo

in pokažite nasprotniku, da imate vi kakor tudi on svoje dostojanstvo. Naš poraz je nastal zaradi naše slabosti in popustljivosti. Duh uživanja je uničil tisto, kar je zgradil duh požrtvovalnosti. Ključem vam, krepko primite za delo za nov moralni prepod, ki je prva naloga. Francozi bodo to storili in jaz sem prepričan, da boste videli, kako bo iz vaše požrtvovalnosti in vaše marljivosti vstala nova Francija.

in topov ter bližnji požari, ki so izbruhnili na nešteti krajih. Vojaki so imeli na glavah čelade in so bili oboroženi. Čakali so v popolni disciplini povelja, kdaj naj se vkrcajo. Naša letala in ladje so jih varovale pred sovražnimi bombami.

Priporakali so drug za drugim oddelki po 50 ali 100 mož k morju. V najlepšem redu so poslušali povelja, dvignili puške nad glave in korakali v — morje. Na stotine malih čolnov se je približalo obali na več metrov in tam so se vojaki brez težav lahko vkrcali. Moja ladja pa je bila v nevarnosti in ni mogla tako blizu obale. Moral sem se zadovoljiti s tem, da sem vzel na krov le tiste vojake, ki so do ladje priplavali. Ni minulo niti četrte ure, že je bilo na naši ladji 17 vojakov. Pri tem moram omeniti še nekaj, kar se zdi na prvi pogled morda nevažna malenkost, pa vendar kaže, kako velika disciplina je vladala pri tem vkrcavanju: Od teh 17 mož jih je 16 pripadlo istemu polku in razen enega celo isti četi.

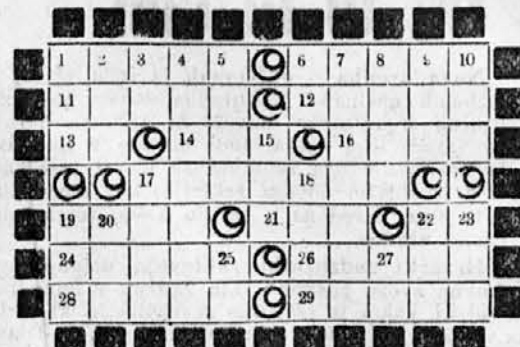
Odpeljal sem potem proti severozahodu, da bi se izognil nevarnosti trčenja s kakšno drugo ladjo, kajti vlegla se je bila nad Kanal težka, gosta megla. V hrupu vse okoli nas tudi ni bilo moči slišati žvižga ladijskih siren, ki bi opozarjale, da se bliža ladja. Dosti več kot meter daleč predse nismo videli. Pravo smer smo ubirali s pomočjo kompasa. Vojake je prevzel globok spanec in so smrčali, kakor piščali pri orgljah. Megla pa je imela vsaj to dobro stran, da nas sovražnik ni videl in da nas je tako varovala pred napadi iz zraka.

Ob osmih zjutraj smo zagledali pred seboj skalnato angleško obalo, ki se je kakor veliki skladi krede dvigala iz morja. Bili smo spet doma.

Francoski spomenik v gozdu pri Compiègneu, kjer je bilo leta 1918 in zdaj spet sklenjeno premirje med Francijo in Nemčijo. Francozi so mesto, na katerem je stal ta spomenik francoske zmage, imenovali »Razpotje premirja«. Predstavlja zabodenega nemškega orla.

Križanka

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1. Naličnica. 6. Kultiviranost. 11. Slov. jezikoslovec. 12. Strumnost! Poziv. 13. Začetni črki imena in priimka slov. pisatelja. (Zorin, Gospod Mirodolski). 14. Moreška riba. 16. Upanje. 17. Literat šaljivega, pikrega tona. 19. Ptica. 21. Prirojen oagon. 24. Hudi duh, strašilo. 26. Slatinski vrelec. 28. Znamka švicarskih ur. 29. Napev.

Navpično: 1. Svojljni zaimek. 2. Kratica akademakega naslova. 3. Slovenski (krat.). 4. Seznam stvari. 5. Vreta naglasa. 6. Glasbeno delo (kratica). 7. Rečna bojna ladja. 8. Svetopisemska oseba. 9. Krajevna vprašalnica. 10. Naplačilo. 15. Se manj, kot malo. 67. Sredstvo ohranitve rodu pri rastlinah. 18. Zemeljsko bogastvo. 19. Pesnitev (4. skl.). 20. Ramulov brat. 22. Majhen gozdček. 23. Očka. 25. Predlog. 27. Nikalnica.

Rešitev sobotne križanke:

Vodoravno: 1. Gamelin. 7. Uspeh. 11. Ave. 13. lionside. 15. Silen. 16. Raeder. 18. Sedan. 19. Ama. 21. Na. 22. Odra. 24. Spitfire. 30. A. r. 31. Daladier. 35. En. 36. Livar. 37. Dro. 38. Sako. 39. Aam. 41. Heinkel. 44. Namur. 45. Moore.

Navpično: 1. Gaston. 2. Avis. 3. Meler. 4. Lina. 5. Irun. 6. Mara. 7. Una. 8. Pi. 9. Eden. 10. Hera. 12. Beda. 14. Sem. 17. Da. 20. Rt. 23. Drina. 24. Sl. 25. Padec. 26. Fes. 27. Ira. 28. Rekle. 29. Enota. 31. Dva. 32. A. a. 33. Drim. 34. Ion. 36. Lan. 40. Mu. 42. Ro. 43. Er.

Radio

Program radio Ljubljana

Petek, 28. junija. 7. Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 9. Solška ura: Vidovdanska proslava (pripravila Il. dekliska mešč. šola v Ljubljani, vodi gđ. Marija Laharnar) — 10. Prenos iz stolnice do 10.15 — 12. Iz domovine (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13. Napovedi — 13.02 Akademski pevski kvintet — 14. Poročila — 18. Koncert jugoslovanske glasbe (Radijski orkester) — 18.40 Vidov dan (g. prof. dr. Fr. Trdan) — 19. Napovedi, poročila — 19.20 Nac. ura — 19.40 Objave — 20. O znanosti in kulturi (g. Fr. Teršeglav) — 20.30 Koncert. Sodeluje Radijski komorski zbor in Radijski orkester. Dirig. D. M. Šijanec — 22. Napovedi, poročila — 22.15 Slovanska lahka glasba (plošče).

Drugi programi

Petek, 28. junija: Belgrad: 19.40 Narodne pesmi in gl. — Zagreb: 20.30 Prenos konc. iz Belgrada — Bratislava: 21.30 Narodne pesmi — Praga: 20.30 Pisan konc. — Sofija: 20. Opera — Beromünster: 20.30 Zab. konc. — Budimpešta: 20. Zab. gl. — Bukarešta: 20.05 Debussyjeva opera: »Pelleas in Malisand« — Stockholm-Hörby: 21.25 Radijski ork. — Rim-Bari: 21. Simf. konc. — Trst-Milan: 21. Ork. konc. — Florence: 19. Kitar. — Sottens: 20.30 Valčki. Belgrajska kratkovalovna postaja: YUA, YUB (49.18): 19.45 Poročila v slovenščini, YUF (19.69): 1.55 Oddaja za Južno Ameriko, YUG (19.69): 3.00 Oddaja za Severno Ameriko.

Dober tek! — Pobarinov Šimen že hodi v šolo, a ga učiteljica ne more pripraviti do tega, da bi si umil noge. Vsi lepi in ostrti opomini so zaman. Nekega dne pride s snažnimi nogami v šolo. Učiteljica ga pohvali: »Priden, Šimen, do dolgem opominjanju si jih vendar umil.« — Nato Šimen: »Ne, ne, sem samo zelje tlačil!«

63

Leta in leta sem natančno preučeval proge in zveze ter se naučil množice preprostih umetnih, ki so mi zagotovile prednost in mi včasih omogočile, da sem potolkel tekmece v pošiljanju poročil, katere smo vsi dobili ob istem času.

Kakor na pohodu.

Zjutraj 5. oktobra smo grof Bosdari, Gibbons in jaz naložili voz z živčnim in opravo ter se odpravili na pot proti Adui, začasnemu glavnemu cilju italijanskega napredovanja.

Odpeljali smo se proti zahodu čez Eritrejo, da bi ujeli armadno skupino generala Marabigne. Pri Adui-Ugriju smo zadeli na kakih 20 km dolgo procesijo črnih sraj iz divizije »21. april«. Ta je s donečo godbo korakala proti abesinski meji.

Za Adi-Qualo smo se po neskončnih šivankastih zavojih vili po strmih bregu doline Mare in prispeli v pol ure 700 m globoko. Pri brodu čez Mare, na meji, so stotine vojakov z mrzlično naglico urejale prehod za torovne avtomobile. Dolge vrste ljudi so si metale kamenje iz rok v roke, kakor nekaj gasilski oddelki vedra z vodo.

Obloženi megi so vohali vodo in planili iz vrst k reki, da bi pili. Veliko jih je leglo v vodo in se s prtljago na hrbtu valjalo po njej. Morali so jih razsedlati, še preden so jih znojni gonjači spravili pokoncu.

Vojaki so tekli, da bi steklenice napolnili z blatno vodo, ki so jo zbrdile živali. Drugi so si slekli prepotene obleke, da bi se po dolgih dneh spet prvič kopali.

Onstran Mareba se je cesta vzpenjala čez greben za grebenom. Oddelki zamazanih, napol narih mož, ki so se lesketali od znoja, so obdelovali cesto s krampi in lopatami, da bi jo priredili za avtomobile. Do tega jutra še ni bilo na tej cesti nikdar vozila s kolesi.

Poleg poti so ležala trupla mezgov, na katerih so žrli jastrebi, ne da bi se menili za ljudi. Prah je bil strašen. Vsakdo si je zakrival nos in usta z robci ali s krampi raztrganih odev. Častniki in vojaki se že dneve in dneve niso obrili.

Štiriindvajset kilometrov za abesinsko mejo smo pod trnjevim grmom naglo zajtrkovali sardine in kruh, mimo nas pa je korakal oddelk askarskih strojničarjev na mezh.

Pozno popoldne smo dospeli do Mai Baraia. Dalje z vozilom nismo mogli in lahko bi trajalo dneve, preda bi avtomobili ali tovorni vozovi imeli prosto pot.

Na bližnjem divizijskem poveljstvu smo zastoj poskušali dobiti meze. Poveljnik je dejal, da potrebuje sam vsako najmanjše prevozno sredstvo za ojačanja. Bosdari je bil pripravljen iti do prihodnjega divizijskega poveljstva naprej, da bi tam dobil meze.

Gibbons in jaz sva si uredila taborišče poleg ceste. Nisva imela šotora, temveč samo taborne postelje pod milim nebom. Imela sva samo še malo jedi, pač pa sva dobila obilo vode v reki Mesquemu.

Proti večeru sva videla prve ranjence in mrtvice iz bitke pri prelazu Gashiortski, nekaj milj pred nami proti Adui. Prišel je nad dva metra visok askar z obvezanim vratom. Skozi obvezo mu je bila že močno pritiskalna kri. Podpiral ga je zastaven bel italijanski pešec. Dobil je strel skozi grlo. Dva bela nosača sta prinesla drugega askarja mrtvega ali umirajočega, ležal je na obrazu. Zdj pa zdaj smo slišali prasketanje strelcev.

Sla sva za nosači in našla vojno bolnišnico s sedemnajst ranjenci, od katerih sta dva umirala. Bila sta ustreljena v trebuh in sta strahovito stokala.

Na pobočju hriba je oddelk vojakov kopal grob za poročnika Morgantinija, ki je padel v istem boju. Bil je to prvi beli častnik, ki je padel v tej vojni.

Od ranjencev sva slišala, da so Abesinci pustili sedemnajst mrtvih na bojišču pri prelazu Gashiortski. To je bil očitno edini

resni odpor, ki so ga Abesinci dali pri obrambi Adu.

Ko se je zmracilo, so prinesli še več ranjencev. Gledala sva zdravnike, kako so v šotoru operirali pri briljvki. Prekuhaval so svoje orodje nad ognjem pred šotorom.

Zelo sva se oddahnila, ko naju je poveljnik bolnišnice povabil k večerji na nekaj zabojih streliva pod zvezdami, zakaj najin živež je bil skoraj pri koncu.

Nepretrgano korakanje vrst mezgov ponoči je oteževalo spanje. Čeprav je vročina dosegla štirideset stopinj Celzija v senci podnevi, je bilo v trenutku, ko se je sonce skril, že tako mraz, da je človeka zeblo celo pod dvema odejama v tej višini dvatisoč osemsto metrov. Rosa je bila močna. Moj obraz in odeja sta bila mokra, kakor da bi bilo deževalo.

Zjutraj sta se prikazala dva oddelka neoboroženih Abesincev. Vsak je šel kakih pet in dvajset mož. Stali so v vrsti drug za drugim, da bi se podvrgli. Nosili so bele zastave in za mirovno darilo štiri buče mleka ter dve piščeti. Oblečeni so bili v sive shamme, ki so bile podobne surovim vrečam.

Italijanski vojaki so jih med smehom skušali naučiti fašistovskega pozdrava in vzklila »ducel«. Abesinci so njihov nauk poslušali in ga izvajali vljudno, toda skoraj čisto nerazumljivo. Začuden so strmeli v avtomobile in topovske traktorje, zakaj še nikdar niso videli stroja.

Z drugo stražo sta prišla dva abesinska ujetnika, baje iz vojske rasa Sejuma. Naložili so jima, da bosta razkladala s tovornih avtomobilov. Bila sta tako neboljglena in tako nevajena telesnega dela, da se nam je to zdelo smešno.

Ob devet trideset je prigrmelo čez nas sedemnajst Capronijev proti Axumu. Poslušali smo, če bo kaj slišati o bombah, toda zaradi hrusca mezgov ni bilo nič slišati.

Bosdari se ni vrnil in še vedno nisva dobila nobenega mezga. Nazadnje sva se sporazumela, da pojdem jaz peš dalje v Aduo, Gibbons pa se bo vrnil v Asmaro in brzojavil snov, ki sva jo bila že zbrala. V povratilo, da bo brzojavil moja poročila, sem bil pripravljen Gibbonsu dati vsa poročila, kar jih bom dobil v Adui.

Višinski zrak je škodil Gibbonsovemu srcu. Čutil je, da ne bo kos napornemu pohodu proti Adui čez dvatisoč osemsto in tritisoč metrov visoka gorovja.

(Dalje.)